

מגילה נקראת

פרק ראשון מגילה

י.

(א) [מנחות דף קט: א].
 (ב) [נחמיה קט: א]. (ג) סס קי: (ד) שבעות טו.
 זמנים קז: עדות פ"ח מ"ו. (ה) [נחמיה סב: א].
 (ו) חגיגה ג: [נחמיה ס: קז: חולין ו: תמורה כא. ערכין לז: מכות יט. שבעות טו: א]. (ז) ערכין דף טז.
 (ח) [מסכתא דערבין פ"ה שבעות טו: א]. (ט) ויקרא א ה וע"ש ברש"י. (י) לב: (יא) נזיר נד: שבת יד: (ל) ועין תוס' זבחים ס: ד"ה מאי קסבר. (מ) קידושין יא: ערכין כט: (נ) [מלאכת ערכין כט: א].

יש אחריה היתר. כשחזרה שילה הותרו הצמות כדלמרינן צמס' זמנים (דף קט:). כי לא נחמס עד עתה אל המנוחה זו שילה שמו מלכבוש ואל הנחלה זו ירושלים למה חלקן הכתוב כדי ליתן היתר צין זו לזו: **גמ'** בית חזונו. מוצמט² חונו צנו של שמעון הלדיק צנה צמה צמזמרים לשם שמים כדלמרינן צמס' מנחות (דף קט:): קסבר בו. **לכא** למאן דלמר התם שצנאה לשם ע"ז: וקסבר קדושה. שנתקדשה ירושלים אינה קדושה לעולם ומשחזרה הותרו הצמות: **לעתיד לבא**. כלומר משחזרה: והיא היתה נחלה. האמור צפוק אל המנוחה ואל הנחלה: **קצעים** **לדיבא**. קא סלקא דעתך צמקוס חומות היכל שיהא מוצמט הצנו צעורה קרוי אשר פתח אל מועד³ שאלמלא כן לא היו מקריצין עד שיגמר הצנין והס התחילו להקריצו קרצנות משצאו סס צימי כורס כמו שכתוב צספר עזרא (פרק ג) ועד עשרים ושנים שנה אחרי כן לא נגמר הצית צשנת שלש⁴ לדריוש האחרון: **בונין מבחזין**. שהיו הקלעים פרושים לפנים מעוצי החומה שלא ינסו הצונין למוך ההיכל: **לאו מב"ל דר' אליעזר**. דצעי קלעים סבר לא קידשה לאחר חורבן לפיכך פירסו קלעים צמקוס צנין וחזרו וקידשו צמודות וצשיר כדלמר צמס' שבעות (דף טו:): **ומר מאי דשמייע ליה קאמר**. ולא משום לורך קדושה: וכי תימא כו': את אלו. עיירות נמנו צפי צמחא דערבין⁵ לענין צמי ערי חומה לומר שהיו מוקפות חומה מימות יהושע צן נון ואין סס יומר מתשעה: **ולמה מצאום**. והלא הרצה היו סס והתם נמי תנן וכל כיוצא בהן: **ורמינהו**. מסקנא דמילתיה הוא דלמר לעיל הני תנאי פליגי צקידשה ולא קידשה: הא

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשהיו צונין צהיכל עשו קלעים: (ב) שם לעמיד לצוא לאו מכלל דר' אליעזר: (ג) תוס' ד"ה דכילי עלמא וכו' ומצרים שהן חולה לארץ והיא דפ"ט דשביעית ומייתי לה בפ' מקום שנהגו דקאמר שלש ארצות לביעור יהודה: (ד) בא"ד נריך להוליכו לירושלים בקש ר' אליעזר ג"כ להוליכו כ"ל: (ה) ד"ה למה וכו' יש לומר. י"ב משמע מסקנת תוס' דמפרשי ראשונה אצרכה ויחמק ועקב שניה ירושה יהושע ואלו שניה יש להם ציטול אצל שליטי ירושה עורא אין לה ציטול וזה שלא כדברי תוס' שכתבו צפי העגל דפי יש להם היינו לומר לדרך לחזור לירושלם מי לקדש ואין להם היינו לומר דא"ל לירושלם עומדת היא ללא צטלה קדושה וכמו שפרשי⁶ לשם אלף דלרצונו חננאל ראשונה היא ירושה אצרכה ויחמק ועקב שניה ירושה יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם ולר"י ורש"י ראשונה היא ירושה יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם ע"ש:

הגהות וצינונים

(א) צ"ל נחלה (נגזי יוסף), וכו' בכתי"י ובזבחים (וכ"ה ברש"י): (ב) צ"ל דתנן (גליין): (ג) תיבת "מזבח" מיותר (נגזי יוסף), ובכת"י הנוסח מזבח בנה חזוני בנו של שמעון הצדיק **במצרים** לשם שמים: (ד) נראה ברור דש"ס הוא וצ"ל בשנת שש, וכמו שברא [עזרא ו, טז] (רש"י עיי"ש): (ה) להקריב עכשיו וב"ש בבבבא כצ"ל (גליין): (ו) ע"י מהרש"א משי"כ בה ודבריו תמהו"ש, ונראה דיש למחוק התבית "למאן דאמר לא קדשה" (רש"י), ועי' נגזי יוסף: [1] צ"ל כאותו שהוץ לחומה (רש"י): [2] תיבת "לא" מיותר (רש"י, גנזי יוסף ועוד), ועי' שפ"ח: [3] [ס"א שניה] (גליין), ועיין מהרש"א:

שמעתי שמקריבין בבית חזונו. קשיא היאך מקריצין סס צטומאה דהא גזרו טומאה על ארץ העמים² וש לומר דשמה לגצי הא לא גזרו חכמים טומאה כיון שזמן התורה יכול להקריצו: **ומאי טעמא** הדר ביה משום קושיא דרב מרי. הקשה הר"ר חיים ומתחילה היכי אמר למילתיה וכי לא היה יודע המשנה והלא הן שגורות צפי כל ועוד קשיא כיון דתנאי היא אמאי הדר ציה לימא אלא דלמרי כמאן דלמר לא קדשה לכך נראה להר"ר חיים דכ"ע מודו דמשצאו לירושלים נאסרו הצמות ושז לא היה להן היתר והני תנאי צהא פליגי דמאן דלמר לא קדשה סבר דאף צמקומו של מוצמט אין יכולין להקריצו עכשיו³ ומאן דלמר קדשה סבר דצמקוס מוצמט מותר להקריצו אצל לא צממה⁴.

יש אחריה היתר וקדושת ירושלים אין אחריה היתר: **גמ'** א"ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חזונו בזה קסבר⁶ בית חזונו לאו בית ע"ז היא וקא סבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא דכתיב⁷ כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה⁸ מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים מקיש נחלה למנוחה מה מנוחה יש אחריה היתר אף נחלה יש אחריה היתר אמרו ליה אמרת אמר להו לא אמר רבא האלהים אמרה וגמירנא לה מיניה ומ"ט קא הדר ביה משום קשיא דרב מרי דמותיב רב מרי קדושת שילה יש אחריה היתר קדושת ירושלים אין אחריה היתר ועוד תנן⁹ משבאו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר והיא היתה לנחלה¹⁰ תנאי היא (דתנאי¹¹) א"ר אליעזר¹² שמעתי כשהיו צונין בהיכל (6) עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה אלא שבהיכל צונין מבחוץ ובעזרה צונין מבפנים וא"ר יהושע¹³ שמעתי¹⁴ שמקריבין אע"פ שאין בית אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה¹⁵ מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה¹⁶ וקידשה לעתיד לבוא (3) מכלל דר"א סבר לא קידשה לעתיד לבוא א"ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא ומר מאי דשמייע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר"א למה לי לצניעותא בעלמא אלא כי הני תנאי דתנאי אמר רבי ישמעאל ברבי אלו שכשעלו את אלף חכמים את אלף חכמים במלו משבטמיה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא ורמינהו¹⁷ אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי וכו' אלו בלבד היו והלא כבר נאמר¹⁸ ששים עיר כל חבל ארגוב וכתיב¹⁹ כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשו קידשו

דכולי עלמא קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא. הקשה רצונו סס אמאי לא מייתי רביה דרצי אליעזר אית ליה צפי קמא דחגיגה (דף ג: וש) דלא קדשה לעמיד לצוא דקאמר התם מעשה צרצי יוסי צן דורמסקית ומסיק אמר ר' אליעזר כך מקובלני מרצן יוחנן צן זכאי עמון ומואצ מעשרין מעשר עמי צצניעית מה טעם משום דהרצה כרכים כצו עולי מצרים ולא כצו עולי צבל וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעמיד לצוא ומיך רצונו סס דמה טעם דהתם גמרא הוא דקאמר לה ולא מילתא דרצי אליעזר היא ותדע דהא צמשה דמסקת ידים (פ"ד משנה ג) דתניא מילתיה דרצי אליעזר לא תנא לה והכי פירושה מה טעם מעשרין משום דכי האי גוונא צשכתן צערי ישראל שהניחום עולי צבל מלקדש למאן דלמר לא קדשה כדי שיסמכו עליהן עניי ישראל צצניעית וכל שכן עמון ומואצ שהן חונה לארץ שהניחום עולי צבל מלקדש למאן דלמר לא קדש¹¹ והניחום לעניי דהא לא מיירי צעמון ומואצ שטוהו צסיחון אלא מיירי צאותן שהניחו ישראל צצאחם ממצרים ולא כצו ס והכי נמי משמע צמסקת ידים (ג"א סס) דחשיצ להו עס צבל דחזונו מפורש בסוף מנחות. דבן שמעון הצדיק הוא וחלק על שמעי אחיו כשעלה לכהנה גדולה נתקנא בו כו' וברח והלך ובנה מזבח באלכסנדריא של מצרים והקריב עליו קרבן כו'. ואמרינן תנאי היא. כלומר יש תנא שאומר יש אחריה היתר. ותנאי א"ר אליעזר כשהיו צונין בהיכל היו עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה כו'. א"ר יהושע שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית כו' עד מפני שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא לעולם. ודייקינן לאו מכלל דר' אליעזר בר פלוגתי דר' יהושע סבר דקדושה ראשונה קדשה לשעתה היא ולא לעתיד. ודחי רבינא ואמר כ"ע קידשה לשעתה וקידשה לעתיד ור' אליעזר אמר מה ששמעו ור' יהושע מה ששמע ואין ביניהם חלוקה. ואמרינן אלא ר' ישמעאל ב"ר יוסי הוא דאמר קדושה ראשונה אינה לעתיד לבוא והוא חולק על ר' אליעזר ועל ר' יהושע דתנאי בתורת כהנים (פרשת בהר פ"ד) ערי חומה המוקפות מימות יהושע בן נון כגון קצה הישנה של צפורין וחקרה של גוש חלב וירפת הישנה ונמלה הרי בגליל וגורוד הרי בעבר הירדן וחדיד ואונו וירושלים הרי ביהודה. א"ר ישמעאל ברבי יוסי לא מנו את אלו אלא שקידשו כשעלו מן הגולה אבל הראשונות בטלו משבטמיה הארץ. איני דתנאי בסוף ערכין א"ר ישמעאל ב"ר יוסי וכו' אלו בלבד ה"י אליעזר אמר מה ששמעו עיר כל חבל ארגוב וכתיב כל אלו ערים בצורות וגו'. אלא מצאו את אלו ומנאום אלו אלו בלבד אלא כל שתעלה מסורת מאבותיך שמוקפות חומה מימות יהושע בן נון כל המצות האלו נוהגות בה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה היא וקדושה לעתיד לבוא. קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל. ופריקין תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל. איבעי תימא הא בתרייתא ר' אלעזר בר' יוסי אמרה. דתנאי ר' אלעזר בר' יוסי אומר אשר לו חומה לצמיתות כו' אע"פ שאין לו כפשוטו והיה לו קודם לכן. כלומר אע"פ שחרכה חומתה בקדושתה קיימא:

ומצרים שהן חו"ל והיא (א) דחוקת הצמים (33 דף ג:). דקאמר שלש ארצות לחוקה יהודה ועבר הירדן והגליל דמשמע דעמון ומואצ שהיו צעבר הירדן היו מא"י מיירי צעמון ומואצ שטוהו צסיחון ועוד הקשה ר"ת מהא דלמר צמס' צילה (דף ה: וש) וצ"ה (דף לא:). כרס רצעי היה לו לרצי אליעזר וצקס להפקירו לעניים וכו' משמע דאית ליה קדשה לעמיד לצוא ומשום שלא היה רוצה לטרוח להוליכו לירושלים היה מפקירו לעניים שזולתו אותו ואכלוהו שמה דאי סבר לא קדשה והיה נריך לפדותו כאותו שצחולה לארץ¹¹ שצריך לפדותו אמאי היה נריך להוליך לירושלים וגם מה היו העניים מרויחים אחרי שצריך לפדותו וי"ל משום דצראשונה כרס רצעי שצאריך ישראל היה נריך להוליכו (ד) לירושלים גם צקס ר' אליעזר להוליכו משום דכל דצר שנאסר צמנין נריך מניין אחר להחירו ואלהא מייתי לה צצניה (ג"א סס) ומכל מקום העניים היו מרויחים צמה שהיו יכולים לחללו צשה פרוטה כדשמואל¹² ונהי דשמואל לא אמר למלתיה אלא צדיעצ דמשמע לישנא שחללו היינו דווקא צומן צצית המקדש קיים אצל צומן הזה לא¹³ ואפילו לכחמילה והכי נמי איתא צשאלמות דרב אחאי צפרשת קדושים תהיו (סוף סימן ק) ומצרך על פדיון עוצר לעשייתן וקלי ליה דמי פדיוניה או ישליכס לנער: [וע"ש מוס' ר"ה לא: ד"ה צקס]:

למה מנו חכמים את אלו

(ימנות דף פ:): דקדושה ראשונה ושניה יש להן הא שלישיית אין להן דקדושה אחרונה לא צטלה וקדושת חזונו היתה לאחר קדושה שלישיית¹⁴ (ה) ויש לומר דאפילו למאן דלמר קדושה אחרונה לא צטלה היינו דוקא לענין תרומה צומן הזה אצל לכל מילי אחרני ודאי צטלה: **שאר**

תורה אור השלם (א) פי לא באתם עד עתה אל המנוחה וא"ל הנחלה אשר יי אלהיך נתן לך: [דברים יב: טו] (ב) וצ"ל את כל ערי צפת והוא לא היתה קדוה אשר לא צקחנו מאתם ששים עיר כל חבל ארגוב מוקפת עוג צבשין: [דברים ג: ד] (ג) כל אלה ערים צצרות חומה גבוהה דלתים ובריית לבר מערי הפזין הרבה מאד: [דברים ג: ד]

גליון הש"ס

גמ' וקידשה לעתיד לבוא. עי' צמכות דף סא ע"ב:

רבינו הננאל

נטוי כדרכו אין הארון נתון שם. איזו היא במה קטנה היתר הבמה עושה אדם במה על פתח חצירו ועל פתח גינתו ומקריב עליה הוא ובנו ובתו כו': [מתני' אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה ובירושלים לפנים מן החומה כו'. פי הרואה העומד בשילה כל מקום שרואה מלא עינו מותר לו לאכול קדשים קלים ומע"ש. ומפורש בפ' פרת חטאת (דף ק"ח ע"ב) הכי א"ר אבהו כתיב מן פורת עלי עין וגו' עין שלא רצתה להנות מדבר שאינו שלה תותב ותאכל בקדשים כמלא עיניה. תנא רואה שאמר כולו שלא יהא דבר מפסיק. וכן היה עומד בשדה ומביט משם משכן שילה מותר לו לאכול באותו מקום קדשים קלים ומע"ש. ותנן באו לשילה נאסרו הבמות ולא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה והיא היתה מנוחה כו'. ותנאי ימי אהל מועד שבשילה ש"ע חסר אחת. ותנאי כשמת עלי הכהן חרבה שילה ובאו לגנוב וכשמת שמואל חרבה נוב ובאו לגבעון. קדושת שילה יש אחריה היתר. כלומר שרתה השכינה אחר חרבה בנוב ובעמון ובירושלים. אבל משבנה בית עולמים אין אחריו היתר במקום אחר לעולם. א"ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חזונו ולא בית ע"ז היא וקדושת ירושלים יש אחריה היתר כו' ונדרחו דבריו. ומעשה גדולה נתקנא בו כו' וברח והלך ובנה מזבח באלכסנדריא של מצרים והקריב עליו קרבן כו'. ואמרינן תנאי היא. כלומר יש תנא שאומר יש אחריה היתר. ותנאי א"ר אליעזר כשהיו צונין בהיכל היו עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה כו'. א"ר יהושע שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית כו' עד מפני שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא לעולם. ודייקינן לאו מכלל דר' אליעזר בר פלוגתי דר' יהושע סבר דקדושה ראשונה קדשה לשעתה היא ולא לעתיד. ודחי רבינא ואמר כ"ע קידשה לשעתה וקידשה לעתיד ור' אליעזר אמר מה ששמעו ור' יהושע מה ששמע ואין ביניהם חלוקה. ואמרינן אלא ר' ישמעאל ב"ר יוסי הוא דאמר קדושה ראשונה אינה לעתיד לבוא והוא חולק על ר' אליעזר ועל ר' יהושע דתנאי בתורת כהנים (פרשת בהר פ"ד) ערי חומה המוקפות מימות יהושע בן נון כגון קצה הישנה של צפורין וחקרה של גוש חלב וירפת הישנה ונמלה הרי בגליל וגורוד הרי בעבר הירדן וחדיד ואונו וירושלים הרי ביהודה. א"ר ישמעאל ברבי יוסי לא מנו את אלו אלא שקידשו כשעלו מן הגולה אבל הראשונות בטלו משבטמיה הארץ. איני דתנאי בסוף ערכין א"ר ישמעאל ב"ר יוסי וכו' אלו בלבד ה"י אליעזר אמר מה ששמעו עיר כל חבל ארגוב וכתיב כל אלו ערים בצורות וגו'. אלא מצאו את אלו ומנאום אלו אלו בלבד אלא כל שתעלה מסורת מאבותיך שמוקפות חומה מימות יהושע בן נון כל המצות האלו נוהגות בה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה היא וקדושה לעתיד לבוא. קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל. ופריקין תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל. איבעי תימא הא בתרייתא ר' אלעזר בר' יוסי אמרה. דתנאי ר' אלעזר בר' יוסי אומר אשר לו חומה לצמיתות כו' אע"פ שאין לו כפשוטו והיה לו קודם לכן. כלומר אע"פ שחרכה חומתה בקדושתה קיימא:

חומה מימות יהושע בן נון לענין מלות צמי ערי חומה והיה להם למנות עוד הרצה שלא מנאום. וקידשו. לא פירש לי צמה מקודשים ערי ארץ ישראל (שבעות שם). מפרש צמסקת שבעות (טו). דמקדשי לה צמתי חומות וצשיר וצית דין מהלפין וצמי חומות אחריתן וכו' (ערכין לב: ע"ש בתוס'). הראשונות בט"ו. שאין (קדושת) הארץ נוהגת צהן ואין צהן דין ערי חומה. משבטמיה. קדושת הארץ צמורצן ראשון. קדושה ראשונה. שקדושה יהושע (ערכין כב:). ורמינהו וכו'. היינו מנאל. וכו' אלו בלבד היו. מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. דרך צילסם (שבעות שם).

מפרש צמסקת צמתימא דמנחות חונו צנו של שמעון הלדיק צנה צמזמרים לפני מפי אחיו וצנה סס מוצמט פליגי התם איכא למ"ד לשם עזרת כוכבים ואיכא למ"ד לש"ל (ע"ז נב:). קדושה ראשונה. דלוד ושלמה (שבעות טו:). כי לא באתם עד עתה וגו'. כלומר כשמעצרו את הירדן לא [מעשון] צצמות ככל אשר אמנו עושים פה היום שאנו מקריצין צמסקן תמאות ואשמות אלא אית כל הישר צצניו תעשו דהיינו נרמים ונדבות שאין עליכס חונה אלא לפי מה שיער צצניכס כי צעוד שצכצכו ותחלקין לא צצחס עד עתה אל המנוחה [ובחיים קיב:]. כי לא באתם. כל אותן י"ד שנה [דברים יב: טו]. צימי גלגל [ובחיים קיט:]. עד עתה. כמו עדין [דברים שם]. האלהים. שבעות [סנהדרין עב:]. והיא היתה צצחלה. היא דלמי צקרה דמשצאו אל המנוחה ולא הנחלה יאסרו הצמות [ובחיים קיב:]. שמעתי. מרצוטי. כשהיו צונין ההי"ב. צימי עורא. עושין קלעים. צמקוס חומה וצוניס את כמלי החומה אצל הקלעים וכן לערות. א"א שבהי"ב. תנו הקלעים לפניס צמקוס חומה וצוניס את החומה צמחון שלא יזונו עיניהס מן ההיכל וק"ס דהקן קלעים לרצי אליעזר כדי להכשיר העורות להקריצו קרבן דאס אין צית אין קרבן דקדושה ראשונה צטלה לה [שבעות טו:]. שמקריבין אע"פ שאין בית. דקדושת צצית קדשה לשעתה וקדשה לעמיד לצוא [ובחיים סב:]. אע"פ שאין חומה. צירושלים קודס שצנניס חומה [שבעות שם]. [צאן] מב"ל דר"א סבר לא קידשה. הלכך עושין קלעים צמקוס חומה וחזרו וקדשו המפורש צמסקת שבעות (7). מואי דשמייע ליה כו'. ולא צא רבי יהושע לחלוק על רבי אליעזר ולא שמעיה לרצי אליעזר דלמר לא קידשה. למה מנו כו'. עיירות מנו חכמים צפרק צמחא דערבין שהיו מוקפות חומה מימות יהושע ערי ארץ ישראל (שבעות שם). מפרש צמסקת שבעות (טו). דמקדשי לה צמתי חומות וצשיר וצית דין מהלפין וצמי חומות אחריתן וכו' (ערכין לב: ע"ש בתוס'). הראשונות בט"ו. שאין (קדושת) הארץ נוהגת צהן ואין צהן דין ערי חומה. משבטמיה. קדושת הארץ צמורצן ראשון. קדושה ראשונה. שקדושה יהושע (ערכין כב:). ורמינהו וכו'. היינו מנאל. וכו' אלו בלבד היו. מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. דרך צילסם (שבעות שם).